

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біла книга національної освіти України / Т.Ф.Алексєєнко, В.М.Аніщенко, Г.О.Балл, [та ін.]: за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с. – Бібліорг.: с.315-335.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Павлова А.А. Методика обучения черчению и графике: Учеб.-метод. пособие для учителей / А.А. Павлова, С.В. Жуков // – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004. – 96 с.: ил. – (Б-ка учителя черчения.).
4. Райковська Г.О. Методика формування графічних знань в системі інформаційних технологій: Монографія / Г.О. Райковська // – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 324 с.
5. Щербакова В.Ю. Формирование пространственного мышления школьников на уроках черчения : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В.Ю. Щербакова. – Курск, 2005. – 215 с.
6. Юсупова М.Ф. / Методика інтерактивного навчання графічних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія та методика навчання» / М.Ф. Юсупова. – Київ, 2010. – 36 с.

Гуменюк М.М.**ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ РЯТУВАЛЬНОЇ СПРАВИ**

В статті розглядається зміст та значення професійної компетенції фахівців рятувальної справи у контексті компетентнісного підходу у професійній освіті. Визначаються та обґрунтовуються пріоритетні спеціалізовано-професійні компетенції.

Сучасне суспільство характеризується швидкими змінами у всіх сферах життя. Це зумовлюється збільшенням числа радіаційних, хімічних, біологічних, пожежо- та вибухонебезпечних виробництв і технологій, що посилює можливість виникнення різноманітних екстремальних ситуацій техногенного характеру. У свою чергу, наслідки аварій, катастроф, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій стають усе більш масштабними і небезпечними для населення, природного середовища й стійкого функціонування економіки. Щороку в них гине значна кількість людей, а ліквідування їх наслідків вимагає від фахівців рятувальної справи ряду професійних знань, умінь та навичок. Різноманіття аспектів діяльності фахівців рятувальної справи, особливо в екстремальних умовах висуває підвищені вимоги до їхньої загальної і професійної підготовки, зокрема рівня сформованості професійної компетенції [2].

Підготовка майбутнього фахівця рятувальної справи до виконання ним посадових обов'язків в умовах сьогодення – складна, багатогранна проблема. Ґрунтовні знання майбутніх фахівців, їхні власні переконання і, значною мірою, ціннісні орієнтації здобуваються під час професійного навчання. У сучасних умовах, коли від компетентності та ініціативи працівника, його вміння організувати практичну діяльність залежить успіх справи, актуалізується завдання підготовки висококваліфікованих фахівців, які здатні творчо мислити, самостійно приймати правильні рішення [4].

Як показує аналіз досвіду освітніх систем багатьох таких країн, одним зі шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його впровадження [3].

В основі розробки нових галузевих стандартів вищої освіти України покладено компетентнісний підхід, у відповідності до якого, одним із ключових моментів оцінки якості процесу навчання є результат формування системи компетенцій [5].

Питанням компетентнісного підходу в освіті приділяється досить багато уваги: його теоретичні та методологічні основи досліджуються у працях таких українських педагогів, як Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, Л.І. Паращенко, Т.П. Петухова, О.І. Пометун, С.А. Ракова, О.Я. Савченко, С.Є. Трубачева, О. В. Овчарук.

Сьогодні існують різні бачення щодо впровадження компетентнісного підходу, як на його користь, так і щодо його неприйняття.

Більшість дослідників вважають, що компетентнісний підхід:

- орієнтує на побудову навчального процесу відповідно до очікуваного чи бажаного результату освіти;
- гарантує високий рівень і результативність підготовки спеціаліста;
- посилює практичну орієнтацію освіти;
- сприяє оновленню змісту педагогічної освіти;
- забезпечує спроможності випускника відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем [6].

Компетентнісний підхід прямо пов'язаний з ідеєю всебічної підготовки і виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості, члена колективу і соціуму, він є гуманітарним у своїй основі. Метою гуманітарної освіти є не лише передача майбутньому спеціалісту сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, а і розвиток світогляду, міждисциплінарного чуття, здатності до прийняття формування гуманістичних цінностей.

До особливостей компетентнісного підходу у вищій школі можна віднести: визнання компетенцій як кінцевого результату навчання та їх цілеспрямоване формування, перенесення акцентів із поінформованості суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем, оцінювання рівня сформованості в студентів компетенцій як результату навчального процесу, студентоцентрована спрямованість навчання, націленість фахової підготовки на майбутнє працевлаштування випускників [1].

У контексті визначень компетентнісного підходу конкретизуємо професійні компетенції для фахівців рятувальної справи, зокрема для спеціальності «Організація та техніка протипожежного захисту».

Серед професійних компетенцій виділяють загально-професійні та спеціалізовано-професійні компетенції [5]. До головних загально-професійних відносяться: знання правових основ охорони праці та законодавства України в галузі цивільного захисту населення і територій та здатність застосовувати їх у своїй професійній діяльності, здатність реалізувати заходи у сфері цивільного захисту, базові уявлення про структуру та функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, здатність застосовувати основні методи оцінки стану навколишнього середовища, знання й застосування на практиці спеціального устаткування та обладнання, розуміння соціальних і екологічних наслідків своєї професійної діяльності, здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, ведення службової документації, навички роботи в команді; здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці та санітарно-гігієнічних вимог. Спеціалізовано-професійні компетенції обумовлені предметною областю, у якій фахівець має бути добре обізнаним та готовим до виконання своєї професійної діяльності [5]. Предметна область для фахівців рятувальної справи охоплює такі органічно пов'язані складові, як: організаційно-тактична, технічна та наглядово-профілактична. При цьому професійна діяльність полягає у: проведенні аварійно-рятувальних робіт за призначенням, здійсненні візуального контролю за ситуацією на підконтрольній території, забезпеченні безпеки людей в екстремальних умовах, наданні першої медичної допомоги потерпілим, проведенні технічного обслуговування аварійного спорядження.

Виходячи з цих виробничих функцій та завдань, можна виокремити головні професійні компетенції, які умовно поділимо на три відповідні блоки: організаційно-тактичні (1); технічні (2); наглядово-профілактичні (3). У межах кожного мають бути сфокусовані головні спеціалізовано-професійні компетенції.

До головних професійних компетенцій блоку № 1 слід віднести: здатність використовувати знання, вміння та навички в галузі тактичної підготовки для виконання аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж; здатність забезпечувати безпечних умов евакуації людей з осередків і зони небезпеки; здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежної тактики та тактики дій під час ліквідування надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

До головних професійних компетенцій блоку № 2 відносяться: здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежно-технічного і аварійно-рятувального обладнання для виконання спеціальних робіт з найменшими пошкодженням пристроїв, устаткування та обладнання; здатність роботи в апаратах захисту органів дихання під час проведення аварійно-рятувальних робіт в непридатному для дихання середовищі; здатність використання засобів зв'язку для забезпечення обміну інформацією під час виконання дій за призначенням; здатність використовувати знання, уміння й навички для забезпечення надійної експлуатації пожежно-технічного, аварійно-рятувального обладнання та протипожежного водопостачання.

До головних професійних компетенцій блоку № 3 відносяться наступні спеціалізовано-професійні компетенції: здатність приймати повідомлення про надзвичайні ситуації та здійснювати візуальний контроль за ситуацією на підконтрольній території для запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій; здатність використовувати знання й практичні навички в галузі наглядово-профілактичної роботи для проведення перевірки стану житлових будинків, громадських та виробничих об'єктів; здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі медичної підготовки для надання першої медичної допомоги потерпілим.

Висновок. Таким чином фахівці рятувальної справи на освітньому рівні свого становлення мають оволодіти певними компетенціями різного виду. Професійні компетенції сприятимуть розумовому, фізичному і професійному розвитку, формуванню необхідних особистісних і групових психологічних, морально-етичних та ділових якостей, що в подальшому забезпечить готовність до виконання професійних обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eprints.zu.edu.ua/2473/1/63-68.pdf>. - Назва з екрана.
2. Козяр М.М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. - К., 2005. - 532 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. - К.: «К.І.С.», 2004. - 112 с.
4. Петрук В.А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей: дис. ... д-ра пед. наук ; 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти / Петрук Віра Андріївна - Київ, 2008. - 292 с.
5. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти/лист Міністерства освіти і науки України від 31.07.2008 № 1/9-484 головам робочих груп МОН України з розроблення галузевих стандартів вищої освіти та головам науково-методичної комісії МОН України./Режим доступу: elib.crimea.edu/zakon/list484.pdf. - Назва з екрана. - 73 с.
6. Теслюк В. М., Петрух Р. Б. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті / В. М. Теслюк, Р. Б. Петрух // Науковий вісник НУБіП України. - К., 2010. - С. 153-158.

Гридасова Н.М.

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У тезах розглядається проблема використання педагогічних технологій як важливої умови формування економічної культури старшокласників у навчально-виховному процесі.